

د افغانستان اسلامي امارت
د ارشاد، حج او اوقافو وزارت
د مساجدو د ارشاد او انسجام ریاست

د جمعې ورځې د خطابت موضوع او
لیکلی تقریر اوبیان چی د هیواد د مرکز او ولایاتو
ټولو خطیبانو ته په دواړو ملی ژبو (پښتو او دري) کې لیرل کېږی

۲۶/ صفر المظفر / ۱۴۴۴ هـ ق مطابق ۱/ میزان / ۱۴۰۱ هـ ش

د خلکو د اصلاح او خیرخواهی اهمیت

الحمد لله الذي أَلَّفَ بين قلوب عباده المؤمنين، والصلاة والسلام على من جعله الله إماماً للمصلحين، سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد :

قال الله تعالى في محكم كتابه: {فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ} الأنفال : ۱
وقال الرسول صلى الله عليه وعلى آله وسلم: (لَا تَخْتَلَفُوا فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اختلفوا فَهَلَكُوا) صحيح البخاري

شعر :-

درخت دوستی بنشان که کام دل به به بار آرد
نهالی دشمنی برکن که رنج بی شمار آرد
شب صحبت غنیمت دان که بعد از روزگارما
بسی گردش کند گردون بسی لیل ونهار آرد
بهار عمر گرخواه ای دل وگر نه این چمن هرسال
چونسرین صدگل آرد بار وچون بلبل هزار آرد "حافظ"

شېطان د خلکو د گمراه کولو په اړه د الله تعالی په وړاندې قسم یاد کړی دی او تل په دې هڅه کې دی چې د خلکو، کورنیو، دوستانو، خپلوانو ترمنځ خپگان، اختلاف، زړه بدای او بدبیني رامنځ ته کړي چې اکثره وخت وړی وړی بدبینی د لویو لویو شخړو باعث گرځي او ځینې وخت د خلکو ترمنځ اختلاف، خپگان او بدبینی د سترو ستونزو، جگړو او دښمنیو لامل گرځي .

د هغه سترو اعمالو له جملې څخه چې اسلام ورباندې ټینگار کړی دی د خلکو ترمنځ سوله او جوړ جاړی راوستل دي، ځکه د اسلام سپیڅلی دین د یووالي دین دی او دا غوره گڼي چې مسلمانان په خپلو منځو کې لکه د صمیمي ورونو په څیر مینه او محبت ولري او د همدې وجی نه یې مسلمانان د نفرت، جنگ جگړو او اختلافاتو څخه منع کړي دي.

که چیرې په سوله او اصلاح کې پټو خبرو او پټو مجلسونو ته اړتیا وه ، پټې خبرې او مجلسونه هم جواز لري . الله تعالی فرمایلي دي: {الْأَخْيَرُ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ

فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا} النساء : ۱۱۴

ترجمه:- د خلکو په پټو مجلسونو کې زیاتره څه نسیگینه نه وي که څوک په پټه توگه د صدقې او خیرات لارښوونه وکړي یا د کوم ښه کار لپاره یا د خلکو د اصلاح کولو لپاره چاته څه ووايي، نو البته دا ښه خبره ده او څوک چې د الله د خوشحلولو په خاطر داسې وکړي هغه ته به مور لوی ثواب ور په برخه کړو .

په بل مبارک آیت کې راځي چېد خلکو ترمنځ په سوله او اصلاح سره اسلامي اخوت متحقق کېږي. الله تعالی فرمایي: **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ** { الحجرات : ۱۰ }

ترجمه:- یقیناً مسلمانان خو یو د بل سره وروڼه دي، نو د خپلو وروڼو په منځ کې مناسبات سم کړئ او له الله نه وویږئ، هیله ده چې پرتاسې رحم وکړای شي .

که چیرې پروخت د خلکو ترمنځ سوله ونه شي ممکن د زړه خپگان د خپلولی قطع کولو ته منجر شي او بیا به جگړی او قتل ته منجر شي چې دا ټول شیان په خلکو کې د قتل او قتل سبب گرځي کوم چې د اسلامي اخوت منافي کړنې دي.

همدا راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې د خلکو ترمنځ سوله د روژې، لمونځ او صدقې څخه هم لوی عبادت دی. په حدیث کې شریف کې راځي: **عن أبي الدرداء رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مَنْ دَرَجَةِ الصَّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ ؟ قَالُوا : بَلَى ، قَالَ : صَالِحُ ذَاتِ الْبَيْنِ ، فَإِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ).** ابوداود والترمذي

ترجمه:- له ابو درداء رضي الله عنه څخه روایت دی وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل : آیا تاسوته په داسې یو کار چې درجه یې له روژې نیولو، لمونځ او صدقې څخه لوړه ده خبر درنکړم ؟ صحابه وو وویل هو، وبې فرمايل : په خپلو کې د چارو اصلاح او جوړښت ، ځکه په خپلو منځو کې فساد ددین له منځه وړونکی دی.

د ناراضه خلکو ترمنځ صلحه راوستلو اجر ځکه د نفلي روژې ، لمونځ او صدقې څخه غوره دی چې د صلحې گټه متعدي ده او د لمونځ او روژې گټه یواځې روژه نیوونکي ته ده.

په یو بل حدیث شریف کې راځي چې د خلکو ترمنځ روغه او جوړه کول د بدن د غړو له خوا صدقه ده. **عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (كُلُّ سَلَامِي مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ ، يَعْدِلُ بَيْنَ الْإِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ ، وَيَعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَابَّتِهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ ، وَيَمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ).** متفق عليه

ترجمه:- له ابو هريره رضي الله عنه څخه روایت دی وايي : رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل : د خلکو د بدن په هر غړي هره ورځ صدقه ده ، د خلکو په منځ کې عدل کول صدقه ده ، د هر سړي سره سپرلی باندي په بارولو او ورځنې راکوزلو کې مرسته کول صدقه ده . ښه وينا کول صدقه ده، او هر قدم چې د لمانځه په لوري اخیستل کېږي د ده لپاره صدقه ده او کوم ضرري خيز چې د لارې څخه لرې کېږي دا صدقه ده .

د (تعدل بين الاثنتين) معنا د صلحې ټولو اشکالو ته شامله ده لکه د خپلوانو ترمنځ صلح ، د قبائلو ترمنځ صلح ، د گاونډيانو ترمنځ صلح ، د ښځې او خاوند ترمنځ صلح ، د کارگرانو، اجیرانو او مالکانو ترمنځ صلح ، د مور او پلار او اولادونو ترمنځ صلح ، د قاتل او مقتول د ورته و ترمنځ صلح او داسې نور .

د متخاصمینو ترمخ صلحه راوستل د پیغمبرانو لاره ده رسول الله صلی الله علیه وسلم به په خپله د خلکو ترمخ صلحه کوله . کله چې د قباء خلکو خپل منخ کې جنگ وکړ آن تردې چې یو او بل یې په تیگو وویشتل پیغمبر علیه السلام صحابه و ته وفرمایل: (اذْهَبُوا بِنَا تُصَلِّحْ بَيْنَهُمْ) موټر ورته بوزی چې د هغوی ترمخ صلح وکړو . په صلحه کې مسلمانان د گناه له حالت څخه ژغورل کېږي چې هم دالله تعالی د خوښی باعث گرځي او هم دمسلمانانو د خوښی .

عن أنس بن مالك رضي الله عنه : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : (لَا تَبَاغَضُوا ، وَلَا تَحَاسَدُوا ، وَلَا تَدَابَرُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا ، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ) . متفق عليه

ترجمه: له انس بن مالك رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل : یو د بل سره دښمني مه کوئ او یو د بل سره کینه او رخه مه ساتئ او یوبل ته شا مه اړوئ او ای د الله بندگانو! یو د بل سره وروڼه و اوسئ او مسلمان ته روا نه ده چې خپل مسلمان ورور تر دريو ورځو زیات پرېږدي یعنی خبرې ورسره ونکړي او ترې خفه واوسي .

د مسلمانانو ترمخ صلحه دومره اړینه خبره ده چې په صلحه کې صلحه راوستونکو لپاره درواغ ویل هم جائز شوی دي ترڅو د د خپه جناحونو ترمخ مینه ، اخوت او صمیمیت پیداشي . په حدیث شریف کې راځي: (لَيْسَ الْكُذَّابُ الَّذِي يُصَلِّحُ بَيْنَ النَّاسِ ، فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ خَيْرًا) صحيح البخاري .

ترجمه:- هغه سپری درواغجن نه دی چې د خلکو ترمخ صلحه راوړي چې ورسوي بل جانب ته نیکه خبره او یا غوره خبره وکړي د اصلاح په نیت سره .

د خلکو ترمخ اصلاح راوستل غوره تجارت دی . عن أنس رضي الله عنه- أن النبي -صلى الله عليه وسلم- قال لأبي أيوب: (ألا أدلك على تجارة؟ قال: بلى ، قال: صل بين الناس إذا تفاسدوا، وقرب بينهم إذا تباعدوا) صحيح الترغيب والترهيب .

ترجمه:- انس رضي الله عنه فرمایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ابو ایوب انصاري رضي الله عنه ته وفرمایل: آیا زه تا خبر نکړم له حقيقي تجارت څخه ؟ هغه وویل بلی خبر مې کړه . پیغمبر علیه السلام وفرمایل: د خلکو ترمخ نږدیوالی راوړه کله چې دوی روابط فاسد کړل او ددوی ترمخ نږدی والی راوړه کله چې یو له بل څخه لری وتل .

نزاع او اختلافات وحدت او یوالی له منځه وړي ، کورنی بربادوي ، دښمني زیاتوي د قتل او قتال سبب گرځي ، قومونه له منځه وړي ، د وینو تویولو باعث گرځي او د ټولني امنیت خرابوي او دمسلمانانو هیبت کمزوری کوي الله تعالی فرمایي: { وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ } الأنفال: ٤٦

ترجمه:- او مه کوئ جگړه په خپلو منځو کې پس بې زړه به شئ تاسې او لار به شي باد(د نصرت ، قوت ، دولت) ستاسې . شیطان دمسلمانانو په زړونو کې کینه ، بغض او حسد کړي او د مسلمانانو ترمخ اختلافونه او شخړی زیاتوي . صحيح مسلم کې راځي: (إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ آيسَ أَنْ يُعْبِدَهُ الْمُصَلُّونَ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ ، وَلَكِنْ فِي التَّخْرِيشِ بَيْنَهُمْ) صحيح مسلم ترجمه:- بیشکه شیطان ددې څخه نا امید شوی ده چې عبادت به یې وکړي لمونځ گذار په جزیره عرب کې مگر شیطان کوشش کوي دوی یو پر بل باندي ور واچوي .

بیا هم شیطان د صلحې تر آخري مرحلې پوری کوشش کوي چې مسلمانان سره جوړ نشي او په زړه کې ورته اچوي چې سوله ضعف ، شکست او ناکامي ده خو دالله تعالی دا مبارک آیت ورڅخه هیر وي چې فرمایي: {فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ } الشوری: ٤٠

ترجمه:- پس څوک چې عفو وکړي او سوله وکړه پس دده اجر په الله تعالى دی. د مسلمان سره د خبرو قطع کول کبیره کناه ده. په حدیث شریف کې راځي: (لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ) متفق عليه ترجمه:- حلال نه دي سړي ته چې پرېږدي خپل ورور د درې ورځو څخه زيات ، يو بل سره مخ کېږي پس مخ اړوي د خپل ورور څخه بل خواته او دا هم مخ اړوي دخپل ورور څخه بل خوا ته او غوره په دوی کې هغه کس دی چې پيل کړی سلام اچول.

په حدیث کې راځي: عَنْ أَبِي خِرَاشٍ السُّلَمِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ سَنَةً فَهُوَ كَسَفِكَ دَمِهِ). أحمد وأبو داودَ والحاكم

ترجمه:- د ابو خراش سلبي رضي الله عنه څخه روايت دی چې هغه د پيغمبر عليه السلام څخه اوریدلي دي چې پيغمبر عليه السلام وفرمايل: څوک چې پرېږدي خپل ورور يو کال دا د هغه د وينې د تويولو په شان ده.

ابو ادريس خولاني رحمه الله فرمايې چې ماد ابو درداء رضي الله عنه څخه اوریدلي دي چې قسم يې ياد کړ او وه يې فرمايل: قسم چې د بنده په کارونو کې د خلکو په منځ کې د صلحې څخه غوره عمل نشته.

امام اوزاعي رحمه الله ويلي دي: د خلکو ترمنځ د صلحې په غرض د قدم اخیستو څخه بل غوره قدم نشته. (تفسير قرطبي)

ځينو صحابه وو به ويل: څوک چې د عابدينو فضيلت غواړي نو دخلکو ترمنځ دې صلحه وکړي. (تفسير روح البيان)

د علمای کرامو مسؤوليت دی چې د خلک روغې جوړې ته راوبلي او له بدبینی، فساد، کرکې ، اختلاف څخه يې ر اوگرځوي.

نن ورځ چې په افغانستان کې اسلامي نظام حاکم دی، علماء بايد خلکو ته ووايې چې ددې نظام ترسيوري لاندې داطمينان او راحت ژوند اختيار کړي او د مفسدينو او خودخواه خلکو له ملگرتيا څخه دې ځانونه وساتي.

د صلحې او روغې جوړې گټې:

۱. په سولې او روغې جوړې سره الله تعالى او دهغه بندگان راضي کېږي او خوشحاليږي.
۲. د خلکو ترمنځ روغه جوړه کول د پيغمبرانو سنت دي.
۳. اختلافات، خپگان او شخړې د کورنيو او ټولني د فساد باعث گرځي.
۴. په سوله کې د کرکې او بدبینی ځای محبت او مينه نيسي.
۵. سوله د خلکو په زړونو کې د عفوې او بښنې فضيلت را ټوکوي.
۶. په سولې سره حسنات او نيکي تر لاسه کېږي.
۷. سوله او جوړجاړی د خلکو په ژوند کې مثبت تغير رامنځ ته کوي.
۸. په سولې سره زړونه له کينې ، نفرت او ترېگنۍ څخه پاکېږي او په زړونو کې راحت ، خوشحالي او اطمینان رامنځ ته کېږي.
۹. د خلکو ترمنځ سوله نه کول په ځمکه کې د فساد خپروي، کورنی وړانوي او انساني عالي اخلاق له منځه .
۱۰. په دښمنۍ او اختلاف سره د مسلمانانو هويت له منځه ځي.

اللهم أَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِنَا، اللَّهُمَّ أَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا. اللهم ارزقنا المحبة الصادقة لإخواننا المؤمنين. اللهم اجعلنا من الكاظمين الغيظ والعافين عن الناس ، واجعلنا يا ربنا من المحسنين.